

VĚSTNÍK

Praha 30. dubna 2014

Ročník VII., Číslo 4

VÝROČÍ

Duben je krásným poslem jara, zejména, když jako letos vše krásně pučí a rozkvétá. Jaro je znamením blížícího se léta, které nám dodá paprsky blahodárného slunce.

Prvního dubna si připomínáme 35. výročí od zavedení každoročního letního času. Letní čas byl poprvé zaveden během první světové války v letech 1916-1918. Stejně opatření bylo zavedeno v letech 1940-1942 a vlastně se používalo až do roku 1949. V letech 1946 až 1947 byl zaveden zimní čas, což byl světový unikát. Normálně se čas pouze vrací zpět.

Letos je tomu 126. let, co 1. dubna 1888 použil Jindřichův Hradec poprvé v Čechách elektřiny k veřejnému osvětlení.

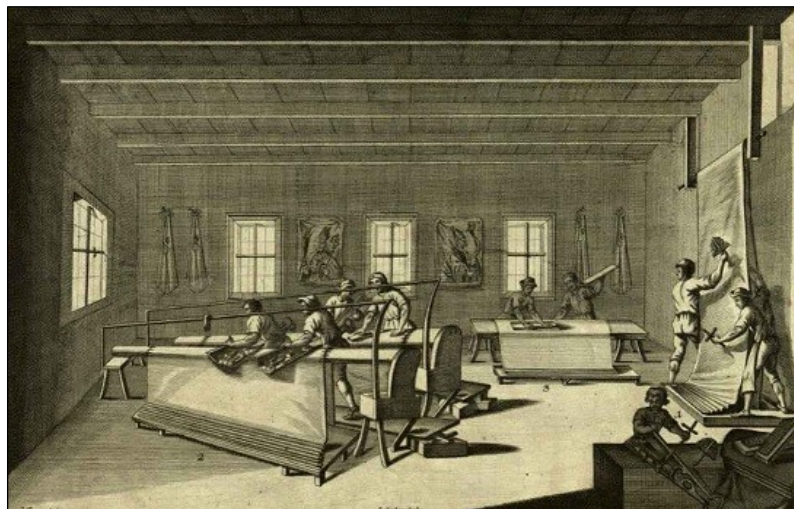
138. výročí narození by oslavil 3. dubna Tomáš Baťa, zakladatel zlínského koncernu na výrobu obuvi, ale o něm bude ještě dnes řeč. Nezakládal žádný koncern, ale začínal v malé dílničce se svými sourozenci. Buď mu čest, že z ní vydupal světový fenomén.

Počátky průmyslové revoluce spočívaly zejména v zavádění strojů. Na duben připadá 210. výročí kdy C.k. Privilegovaná továrna na výrobu jemných suken Hopf a Bräunlich v Brně požádala o udělení výlučného privilegia na nově vynalezený spřádací stroj na vlnu na dobu 10 let v rozsahu 8 mil kolem Brna. Dále žádala výlučné privilegium na prosekávací stroj určený k výrobě mykadel pro všechny německé provincie v habsburské monarchii. Úřední šiml pracoval tehdy tak pomalu, že k zahájení výroby došlo až v roce 1807.

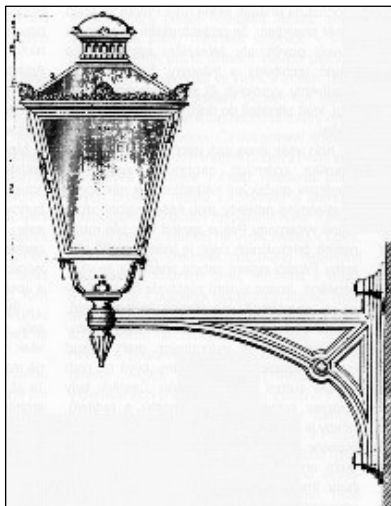
Na 15. dubna připadá 95. výročí od vydání prvních československých státovek. V březnu byla provedena měnová odluka a kolkování bankovek. První novou státovkou byla 100 Kč podle návrhu Alfonse Muchy, kterou vytiskla Knihovna Politiky v Praze. Lícová strana byla ornamentální (viz obrázek) rubová strana s typickým Muchovým portrétem ženy však připravila tiskárna bankovek ve Vídni. Modelem pro portrét byla jeho manželka Marie.

Také 15. dubna, ale 1948 přijalo národní shromáždění zákon o národním pojištění. Tento zákon byl dlouho odmítán pravíci a byl jedním z těch, pro které vznikla vládní krize. Po únoru už nebránilo nic komunistům zákon prosadit, stejně jako řadu dalších.

Všechna dnešní výročí propojuje téma průmyslu, podnikání a peníze, které jsou jednou z hybných světodějných sil. Peníze by neměly být vším, nicméně mají od počátku dějin takovou moc, ničí státy, politické řady i jednotlivce. Ruku na srdce, jakou silou jsou peníze pro Vás?

Stará textilní manufaktura. Postupně se ruční dílny proměňovaly na strojní zvládající více práce s méně dělníky. Počátky vzbouření dělníků byly právě v textilním průmyslu.

Ukázka lampy veřejného osvětlení, 1890

Tomáš Baťa starší (3.4.1876-12.7.1932)

První emise 100 Kč státovek Republiky Československé vydaná 15. dubna 1919. Rozdíl mezi bankovkou a státovkou je v tom, že státovky vydává stát, kdežto bankovky banka. Národní banka Československá zahájila svoji činnost až 1. dubna 1926, do té doby vše podléhalo Bankovnímu úřadu při ministerstvu financí v Praze.

PRAŽSKÝ "BON MARCHÉ"

„Zlín 10. května 1931. Já, níže podepsaný Tomáš Baťa, prodávám Vám, J. A. Baťovi, a Vy kupujete ode mne všechny akcie Baťa, a.s., Zlín, a také všechny akcie stavební společnosti „Zlín“ a také všechny akcie společnosti „Tisk“ a také podíl na libštátských podnicích. ...Dále Vám prodávám akcie tuzemských společností: ...Paříž a.s. 500 000 Kč... Kromě tohoto jmenovaného majetku Vám prodávám všechn svůj majetek, i když zde není vyjmenován, za částku 50 000 000 padesát milionů Kč v československé měně.“ Tak zněla kupní smlouva, kterou Jan Antonín Baťa uviděl poprvé v úterý 12. července 1932, při otevření trezoru v kanceláři šéfa a do té doby jediného majitele firmy Baťa a.s., Tomáše Baťi, který několik hodin předtím tragicky zahynul při letecké katastrofě u Otrokovic. Tato smlouva společně s jeho poslední vůlí se stala základem pozdějšího rodinného sporu o vlastnictví firmy, ale to je jiná historie. Citace z této smlouvy záměrně nevyjmenovává všechny jednotlivé firmy. Jen pro představu šlo o 14 zahraničních a 5 tuzemských firem. Jednou z nich byla ona „Paříž a.s.“, které se dnes budeme věnovat. Prazvláštní název „Paříž“, žádná taková firma totiž úředně nikdy neexistovala. Ve skutečnosti byl její název „Obchodní dům »U města Paříže«, akc. spol.“, sídlila v Praze a byla založena v roce 1921.

Historie obchodního domu „U města Paříže“ je mnohem delší a začíná přesně před 162 roky, v dubnu 1852. Dům samotný stál v Celetné ulici čp. 596-I a jeho historie sahá do nejstarších počátků Prahy. Celetná ulice byla vždy páteří Starého města. Byla lemována významnými domy, z počátku románskými a gotickými, později renesančně a barokně přestavovanými. Na jejím začátku stával královský dvůr, který na konci 14. století začal stavět Václav IV., jenž tu bydlel od roku 1383 a po něm další panovníci z nichž posledním byl Vladislav II. Jagelonský. Vedle královského dvora byla v roce 1475 zahájena stavba tzv. Horské brány, nazývané podle směru cesty směrem ke Kutné Hoře. Později, díky své funkci skladu střílného prachu byla pojmenována bránou Prašnou. Horská brána měla být reprezentační vstupní bránou do města, ale když se Vladislav II. rozhodl přestěhovat zpět na Pražský hrad, zůstala věž nedokončena protože Staroměstští měšťané ztratili o stavbu zájem.

Jméno Celetná pochází asi ze 12. století podle pekařů, kteří zde prodávali calty a calatky, tedy pletené pečivo podobné houskám. Calty byly ale i bílé placky nebo koláče. Německy se pečivu říkalo Zelte a ulici Zeltnergasse, odkud se časem upravil název do tvaru Celetná. Původ tedy nepochází od cla vybíraného v městských branách, jak se někdy mylně uvádí.

Význam ulice a její směr na Kutnou Horu byl, ale velmi důležitý. Kutná Hora byla ve středověku nejvýznamnějším městem v Čechách a představovala základ královské moci a bohatství těžbou stříbra. Hned za bránou stála budova pražské mincovny, kde se razily pražské groše. Zavedením nového horního zákona v roce 1300 byla výroba přenesena do Kutné Hory, ale již v roce 1325 se opět vrátila do Prahy a s přestávkami zde byla až do roku 1856. Od roku 1840 byl ve stejné budově i Zemský soud. Od roku 1955 se pro ulici také používá pojem „královská cesta“, ale nejde o výraz historický. To, že bránou vstupovaly do Prahy průvody českých králů procházející Celetnou ulicí dál na Pražský hrad ke korunovací do svatovítské katedrály, je však historickým faktem.

Staré Město a Celetná ulice byly vždy jednou z hlavních přístupových cest do města a podle toho zde byly vždy nejen významné paláce, ale také celá řada obchodů, hospod a kaváren. Poté co Matyáš Habsburský po abdikaci Rudolfa II. usedl na trůn, přestěhoval sídelní město zpět do Vídně, byla Praha na okraji zájmu. Stala se provinčním městem a její význam královského města upadal. Panovníci Prahou projížděli, občas tu i krátce pobývali, ale dlouhodobě tu nikdo nepanoval. Situace se změnila v roce 1848. To byl klíčový rok nejen pro Prahu, ale pro celou Evropu. Na jaře povstala Vídeň, celé Uhry, v červnu se přidala Praha. Dubnová ústava byla pro liberály, příliš nesplňovala dřívější požadavky. Povstání v Praze tvrdě potlačil polní maršál Alfred kníže Windischgrätz. Během bouří Svatodušních byla 12. března 1848 zabita právě v oknech bývalé mincovny v Celetné ulici jeho žena Eleonora roz. Schwarzenbergová a těžce zraněn jeho prvorozený syn, Alfred II., tedy mu bylo 29 let a později se stal generálem.

Císař Ferdinand I. Dobrotivý sedící na trůnu od roku 1830 vlastně nikdy nevládl. Svoji moc předal kancléři Metternichovi a státní radě. Po březnových událostech 1848, musel císař odvolat knížete Metternicha a propustit ho, tak nebyl schopen samostatně rozhodovat o dalším postupu a prodlužovala se vládní agónie. Celý dvůr se díky nepokojům přestěhoval z Vídně do Olomouce a zde byl panovník donucen proti své vůli abdikovat. V sobotu 2. prosince 1848 se vzdal v arcibiskupském paláci vlády ve prospěch synovce Františka Josefa I. Poté se rozhodl odstěhovat se na Pražský hrad, kde žil se svojí ženou Marií Annou Savojskou. Zemřel v Praze ve čtvrtek 29. července 1875 ve věku 82 let. Pražané ho měli rádi a na svých každodenních vycházkách po Praze dával dětem bonbóny a chudým almužnu. Městu Praze postupně věnoval 450.000 zl. Je docela možné, že při svých toulkách městem zavítal i do Celetné ulice.

Prašná brána v roce 1856 v původní podobě

1383 a po něm další panovníci z nichž posledním byl Vladislav II. Jagelonský. Vedle královského dvora byla v roce 1475 zahájena stavba tzv. Horské brány, nazývané podle směru cesty směrem ke Kutné Hoře. Později, díky své funkci skladu střílného prachu byla pojmenována bránou Prašnou. Horská brána měla být reprezentační vstupní bránou do města, ale když se Vladislav II. rozhodl přestěhovat zpět na Pražský hrad, zůstala věž nedokončena protože Staroměstští měšťané ztratili o stavbu zájem.

Dobová kresba pekařského mistra, 13. stol.

Dobová fresba s ražbou mincí, 13. století

Přítomnost bývalého císaře Praze přidala na důležitosti. Paříž byla celá staletí nejen centrem moci, ale zejména novinek módy a luxusního zboží. Napoleon III. se stal v roce 1851 císařem a za své vlády změnil metropoli v nejkrásnější město Evropy. Ani prusko-francouzská válka v letech 1870-1871 kouzlo města nezlomila. Francie sice ztratila svoji politickou moc, ale Paříž stále zůstávala městem luxusu a módy. V roce 1851 měla Paříž 1.053.000 obyvatel, v Praze bylo v roce 1869 při sčítání 270.389 osob. Jen pro zajímavost, 1.057.570 obyvatel bylo v Praze dosaženo až v roce 1950, tedy o 100 let později než v Paříži. Každopádně Paříž byla Mekou módy a módního zboží. Jistě si každý z Vás vybaví scény ze seriálu Sňatky z rozumu a pojem císařské fialky, voňavky kterou dovážel z Paříže do svého obchodu v Praze od jejího výrobce Olorona. Cokoli bylo „pařížské“ bylo módní a luxusní zboží. Zvyklostí nejen pražských domů bylo je nějak pojmenovat. Existovaly tak domy u zlatého jelena, u dvou slunců nebo dům u zlatého melounu. Existovaly i domy u města Vídně nebo Štrasburk a tak proč by nevznikl u Dům u města Paříže, tento název dům získal až mnohem později.

Jeho počátek sahá až do středověku. Nejstarším známým majitelem je z roku 1404 Erhard Lobel, později byli majiteli kožešník Jan Krebs a Václav Bradatý. V roce 1792 se stává jeho majitelkou Vilemína hraběnka z Věžníků. Dům od pradávna nesl název „U svatě Kateřiny“ a tato patronka byla i na domovním štítě. V domě sídlila jedna z prvních pražských kaváren „U červené věže“. O dva domy blíže k bráně byla další kavárna U Suchých, též zvaná podle domu u červeného orla, kterou s oblibou navštěvovali vlastenci. Sedával zde Josef Kajetán Tyl nebo Karel Hynek Mácha.

Zdejší domy stály na klasické gotické parcele. Šlo o poměrně úzký, ale zato dlouhý pozemek, spojený přes dvůr s dalším domem ve Štupartské ulici. Velké paláce stály na místě několika takových domů. V letech 1867-1869 došlo k celkové přestavbě domu v novorenesančním slohu a zvýšení o patro a vysokou půdu se sedlovou břidlicovou střechou, ale část do Štupartské ulice zůstala v původní jednoduché barokní podobě.

Přestavbu domu provedl August Sigmund Goldschmid, aby rozšířil svůj dosavadní obchod s galanterním zbožím, který se úspěšně rozvíjel. Asi málo kdo tušil, že když si 19. února 1852 podal žádost k C. k. krajskému soudu v Praze o zapsání jeho živnosti prodeje galanterního zboží, přepravy zboží a komisionálního obchodu, bude se časem jeho obchod jmenovat „U města Paříže“. Ve své žádosti uvádí, že bude svůj obchod provozovat pod jménem August Goldschmid a této žádost bylo soudem, v úterý 6. dubna 1852 vyhověno. V té době ještě neexistoval obchodní rejstřík, ale po jeho vzniku, byla jeho firma zapsána mezi prvními. K zápisu došlo ve středu 4. listopadu 1863.

August se narodil v sobotu 20. listopadu 1824 v Praze v rodině pražského obchodníka s galanterním zbožím Siegmunda George Goldschmidta (1792-1855). Od útlého mládí tak měl možnost se od otce leccemu přiučit a v jeho obchodě pracoval až do svých 27 let.

V roce 1852 se oženil s dcerou pražského měšťana Karla Neumanna, Františkou (Franziskou). Byla o 10 let mladší než August, ještě nebyla plnoletá, bylo jí sotva 17 let, ale jak už to i bývá brát se museli. V roce 1853 se jim narodila dcera Emilie a o rok později Hermína. Po svatbě, která se konala v nedalekém kostele Matky Boží před Týnem obdrželi novomanželé od rodiny dary. Otec ženicha předal synovi svůj obchod a nevěsta jako věno přinesla do manželství podíl na domu u sv. Kateřiny, kde si August otevřel svoji živnost. Jeho otec, kterému bylo právě 60 let, věděl že předává obchod do dobrých rukou a odešel s klidem na odpočinek, zemřel krátce na to, 11. ledna 1855. Ještě se zastavme krátce u tvaru jména Goldschmid. V pobytových přihláškách pražského policejního ředitelství jsou v průběhu let psány různé tvary tohoto jména, spis podle jednotlivých úředníků, ale přestože je otec psán s „t“ na konci, syn a jeho rodina se vždy psaly bez něj.

Augustův obchod spočíval z počátku na klasickém hokynářském obchodu. Byl to poměrně malý krámk kde bylo různorodé zboží, tak jako na malých vesnicích, kde kupec měl vše pod jednou střechou. Byl si ale vědom, že se musí začít specializovat. Jednou z jeho živností byla i přeprava zboží. Nešlo o žádnou expedici, ale obyčejný dovoz zboží z jeho obchodu, i to muselo tehdy podléhat povolení. Současně také dovážel zboží např. z nádraží Státní dráhy, které bylo od roku 1845 v nedaleké Hyberské ulici, tedy přímo na trase do Celetné. Trať původně spojovala Prahu s Vídní, ale 1. června 1850 byla otevřena trať do Lovosic, pokračující až do Drážďan. V roce, kdy začal Goldschmid podnikat, tak byla Praha propojena železniční tratí s důležitými centry obchodu. Jeho vlastní obchod zatím hledal vlastní výraz. Chvilí se věnoval prodeji zboží norimberského, ale na to se už od roku 1840 specializoval na nedalekém Malém náměstí V. J. Rott a tak této činnosti za čas zanechal. Hlavní doménou byla galanterie. Postupem času byl jeho obchod zásoben rozličnými předměty. Začal mít úspěch, ale usoudil, že konfekci nebude zavádět, přestože byla v té době velmi oblíbená. Začal se specializovat na další předměty. Kromě galanterie to byly doplňky jako vějíře, divadelní kukátka, prodával i zboží stříbrné, granátové šperky a bižuterii. Postupně bylo možné v jeho obchodě zakoupit i různé byliny, čaje, hračky, rozličné kratochvilné přístroje, hrací karty, šachy, zkrátka nepřeberné množství maličkostí, pro které by jinak musel zájemce do desítek různých obchodů. Začal budovat to čemu se až mnohem později začalo říkat jednotkový obchodní dům. Zatím šlo jen o malou prodejnu, ale svůj obchod v mezích možností začal zvětšovat.

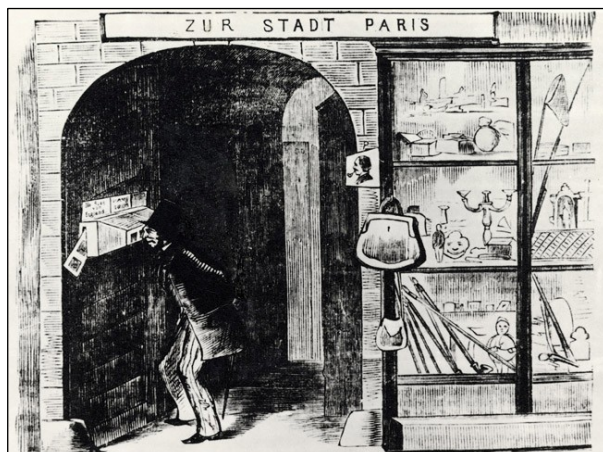
V roce 1867 umírá Barbara Neumannová, matka jeho ženy, která tak zdědí celý dům. V té době se daří jeho obchodu natolik, že se manželé rozhodli k rozsáhlé přestavbě celého domu včetně obchodu. Dům byl nastaven o další patro a obchodní prostory byly

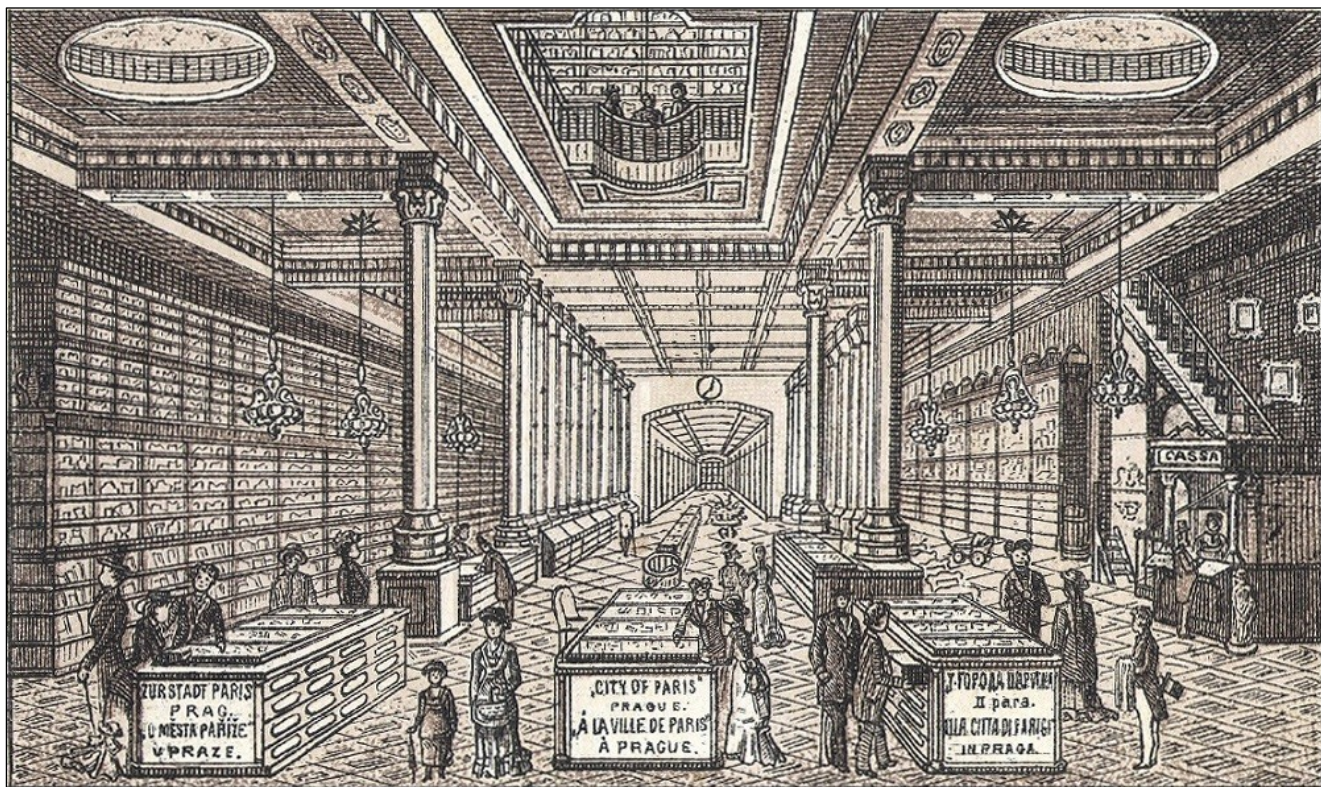
Dům u sv. Kateřiny v Celetné ulici, 1740

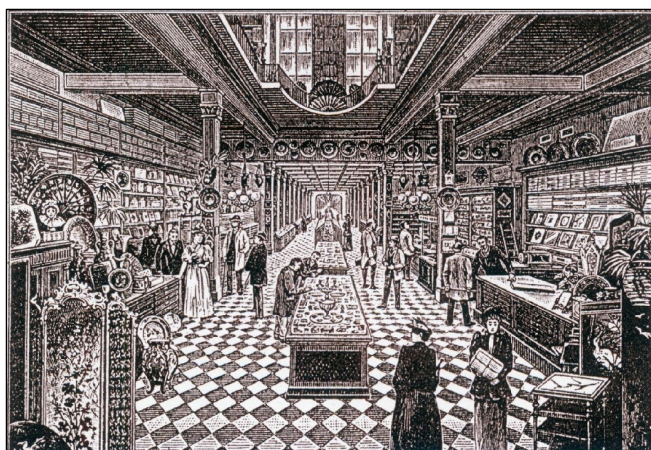
Výřez z dobové mapy Starého Města s pohledem na Celetnou ulici s domem čp. 596.

Pozorování stereosnímku v vchodu do domu, katalog firmy 1865

T7736 - C. k. dvorní sklad zboží ozdobnického „U města Paříže“ v Praze. Pohled do interiéru od hlavního vchodu, litografie asi 1880-1900

Pohled z druhé strany obchodu, směrem k Celetné ulici, rok 1895

rozšířeny až do 2. patra. Průčelí stálo na litých a nýtovaných sloupech a patra byla propojena půlkruhovým dřevěným schodištěm spojeným železnou konstrukcí. Obchod byl dělen na jednotlivá oddělení s pulty. Každá část se specializovala na jiné druhy výrobků, kde se zákazníkům věnoval prodáváč na dané zboží. To bylo vystaveno kupujícím volně v pultech či vitrinách, nikoli v regále ke kterému měl přístup jen prodáváč. Vznikl tak v pravdě první moderní obchodní dům v Praze.

Augustovi se dařilo i v rodině. V neděli 7. listopadu 1858 se mu narodil prvorozený syn Karel, následovala ho v roce 1860 dcera Marie, 1861 Emma, 1863 syn August a 1865 syn Hugo, 1872 dcera Františka a nejmladší Olga 1874.

Rodina i obchod se rozrůstal, ale jak se vlastně obchod jmenoval? Úředně se firma jmenovala jeho jménem. Jméno „U města Paříže“ se začalo objevovat až mnohem později.

První zmínka je z roku 1865, kdy byl uveden v Pražském kalendáři pro město i venkov, jako jeden z místních prodejců C. k. priv. anatherinové vody do úst za 1 zl. a 40 krejcarů.

Dále prodával zubní pastu za 1,22 zl., zubní tmel jímž si každý mohl vyražený zub plombovat sám za 2,10 zl. a rostlinný zubní prášek za 63 krejcarů. V Praze toto zboží od vídeňského zubaře J. G. Poppa nabízelo jen devět věhlasných lékárníků, mj. lékárna u černého orla Benjamina Fragnera na Malé Straně a pak dva voňavkáři. Prvním byl Brichta a druhým Goldschmid „u města Paříže“. Prodával tedy i voňavky a další podobné zboží. Ze stejného roku jako reklama na zubní prostředky pochází ilustrace znázorňující zákazníka u přístroje na prohlížení stereosnímků před vchodem do obchodu. Šlo o dvě shodné fotografie, na které se dívalo prostřednictvím upraveného kukátka, tak, že působily jako perspektivní. Tedy přirozeně díky nedokonalosti našeho oka a úhlu pohledu. Šlo tak vlastně o předchůdce dnešních 3D brýlí. Ceny těchto snímků byly poměrně vysoké. Sada dvanácti snímků Londýna stála 6 zl., žánrové obrázky 4 zl. Nejdražší byly tzv. „mžikové fotografie“ moře, které stály až 12 zlatých. Takové peníze si za podobné kratochvíle mohli dovolit jen opravdu zámožní lidé.

Pro vybudování velkého obchodu byl Goldschmidovi předobrazem pravděpodobně obchodní dům v Paříži zvaný „Bon Marché“, tedy dobrý trh, založený už v roce 1838 nebo z roku 1855 „Les Grands Magasins du Louvre“. Zkrátka místo, kde se dá koupit dobře rozlišené drobné spotřební zboží. Známý anglický obchodní dům Harrods, vznikl ve své podobě až po roce 1901, předtím šlo o malý obchod potravinami, který se začal rozrůstat, podobně jako ten Goldschmidův.

Fenomén obchodních domů, jak je známe dnes, nám připadá jako samozřejmost, ale před 150 roky to bylo nereálné. Začátek spočíval v souběžném zavádění velkoobchodu, který za pomoci katalogů a ceníků zasilá zboží i vzdálenějším zákazníkům. Obchod spočíval na univerzálnosti zboží a širokém sortimentu různých cen. Původně měl být určen pro širokou veřejnost, zejména sociálně slabší vrstvy. Princip Goldschmidova obchodu byl téměř opačný. Nejen mezi pražskou smetánkou patřilo k dobrému tónu vědět o všech novinkách a nechat se vidět právě při nákupu takového luxusního zboží. Zkrátka móda určovala životní styl. Impozantní obchodní palác v Praze nebyl, ale rozmanitost vznikla v získání zastoupení známých firem. Tak se sem dostávalo zboží z Vídně, Paříže nebo Berlína. Naopak od nás prostřednictvím zásilek putovalo do ciziny zboží textilní, bižuterie a další exportní předměty. Pražská smetánka tak s oblibou navštěvovala podobné podniky, které tím získávaly na věhlasu a staly se oblíbené i u šlechtý. Od šlechtý je pak jen krůček k počtám nejvyšším.

Ve čtvrtek 9. ledna 1879 byl ve Vídni podepsán dekret, kterým se August Goldschmid stal C. k. dvorním dodavatelem.

Být císařsko-královským dvorním dodavatelem bylo velké privilegium, které se nedostalo každému obchodníkovi. Ten, kdo měl zvláštní privilegium dodávat zboží nebo své služby k císařskému dvoru mohl pak tento titul používat i ve veřejné inzerci. Zboží dodávané přímo na císařský dvůr bylo osvobozeno od daně. Tento titul byl propůjčován císařem, resp. úřadem Vrchního dvorského správce, jen těm, kteří měli trvale kvalitní zboží, vysoce oceňované např. na výstavách apod. Podnik, kterému byl tento titul propůjčen se pak mohl spolehnout na příliv dalších zakázek, protože co bylo dobré pro císaře, bylo skvělé i pro všechny ostatní a módní vlny oblíbeného zboží se objevovali v minulosti stejně jako dnes. Do obchodu začalo přicházet i služebnictvo a později i obyčejní lidé. Byl to tedy dům

pro všechny vrstvy obyvatel Prahy a díky zásilkám celých Čech.

Nebylo tedy divu, že v ruku v ruce s luxusním zbožím a jménem „u města Paříže“ byl obchod přeplněn luxusním zbožím, které kupovali tisíce lidí. V názvu firmy se ale název obchodu stále neobjevuje. Koncem roku 1883 se August rozhodl přijmout do firmy jako svého společníka syna Karla. Z firmy se tak stává veřejná obchodní společnost a současně s tím se mění i název firmy. V pondělí 21. ledna 1884 byl do rejstříku zapsán nově „Cís. král. dvorní obchodní dům se zbožím ozdobným a hračkami, závod obstaravatelský a dopravní „U města Paříže“ v Praze, Celetná ulice číslo 15, August Goldschmid a syn“. Až příliš dlouhý název.

Dům u města Paříže, ale nebyl jen místem obchodu. Celý dům byl využit do poslední místnosti. Přizemí, první a část druhého patra sloužily pro prodejní účely. Další prostory byly využívány pro zázemí obchodu a v horní části domu bydlela v několika místnostech celá rodina. V domě byly i místnosti pronajímány k jiným účelům. Od roku 1872 zde měla své kanceláře filiálka akciové pojišťovací společnosti „Evropa“ a o rok později zde dokonce probíhal úpis akcií této pojišťovny.

Na základě Nejvyššího rozhodnutí ze dne 4. září 1874 byla založena druhá střední škola na Novém Městě v Praze. Úřední název této školy byl „Druhé c. k. reálné gymnasium české“ a od 1. října 1874 byla zahájena výuka v první třídě. Ředitelem ústavu se stal profesor akademického gymnasia Josef Uhlíř. Ten si pronajal místnosti v domě u města Paříže, kde byly první třídy. Studenti se zde učili až do 31. března 1876, než se gymnázium přestěhovalo do větších prostor v Jindřišské ulici. Svě vlastní budovy se dočkalo až v září 1886.

Jako novinku nabízel obchodní dům v roce 1878 i speciální cídlo na nože. Šlo o dvě k sobě přiléhající desky mezi které se nasypal cídící prášek a pohybem nože sem tam se nůž vyčistí. Následně se nahofe upevněným kartáčkem nůž následně vyleští. Výhodou bylo prý možné přišroubování ke stolu pomocí spodního šroubu. Strojek stál 2 zlatky. To byly ovšem v té době slušné peníze a běžná hospodyňka strojek určitě nepotřebovala. Jak úspěšně se prodával není známo. Každopádně jde o příklad co vše se v obchodě nabízel, ať to bylo či nebylo praktické.

Karel Goldschmid se jako společník plně ujal řízení závodu a uvažoval

Cis. král. privileg.

neprovzdušné

ucpávky

oken a dveří,

upravené z bavlněných válečků, gumovým lakem natřených. Jeden kus 117 cm. dlouhý stojí v síle pro okna 6 kr., v síle pro dveře 9 kr. at je barvy bílé nebo hnědé. Zeleně obarvený mech, paklík za 25 kr. *Továrni sklad ve c. k. tržnici galanterním zbožím* 390

„u města Paříže“
v Praze, Celetná ul. č. 15.

Zaručené správně jdoucí
švýcarské remontoir **kapesní hodinky**

s kovovým víčkem z nového zlata, double, od pravých zlatých k nerozeznání.

Double hodinky pro pány zl. 5'—
Double hodinky pro dámy zl. 6'50
Double hodinky s dvojitým víčkem pro pány zl. 6'—
Niklové hodinky pro pány zl. 4'—
Niklové hodinky pro dámy zl. 6'—
Niklové hodinky s dvoj. víčkem pro pány zl. 5'—
Ocelové oxydované hodinky pro pány zl. 5'50
Ocelové oxydované hodinky pro dámy zl. 7'—
Ocelové oxydované hodinky s dvojitým víčkem pro pány zl. 8'50
Kapesní hodinky pro pány s pravým stříbrným víčkem zl. 10'—
Kapesní hodinky pro dámy s pravým stříbrným víčkem zl. 11'—
Dukátovým zlatem silně pozlačené řetízky k hodinkám, pro pány po zl. 1'70, 2'20, 2'50, 2'75 a zl. 3'—, pro dámy po zl. 2'25, 2'50, 2'75, 3'—, 3'25, 3'50 a zl. 3'75 nabízá

c. a k. dvorní obchodní dům se zbožím ozdobným
„u města Paříže“ v Praze,
Celetná ulice č. 15.

Obrázkové ceníky řetízků zasláme na požádání zdarma a franko. 2980

„EVROPA“
akciová pojišťující společnost ve Vídni.
základní jistina 2,000.000 zl.

Nížepsná filiálka doporučuje se k přijímání pojišťovacích návrhů v odborech:

a) proti škodám vzešlým z ohně, blesku, výbuchu se současným požárem neb bez něho na obydlích, hospodářských staveních, továrnách, strojích, náradí, přístrojích, skladech, zásobách sklizených, svrších, nábytku, prádla, šatstvu a podobnému domácímu náradí;

b) proti nebezpečí dopravy zboží po zemi, na řekách i na moři, buďsi po parniku neb po lodi plachetní;

c) proti škodám z krupobítí na každém druhu polních plodin způsobeným;

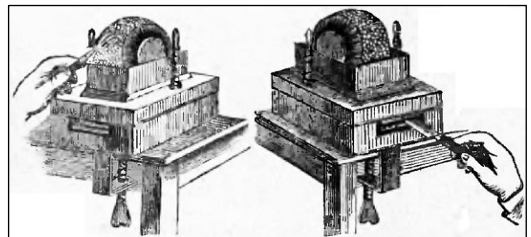
d) proti škodě nastalé z rozlúčení skel zrcadelních, výkladních skříní kavárny, salů atd.;

e) na živohyti lidské dle všech známých způsobů sestavení, jako: z zaopatření příbuzných, na vlastní pojištění v případě stáří, vybavy dětí, životní důchody, výslužné vdov, atd.

Pojišťování děje se při sazbě pevné a nejlevnější a za podmínek nejsvobodomyšlnějších a vzhledem na potřeby veřejné, poskytují se všechny výhody a sdílí se každá žádaná zpráva.

Filiálka pro Čechy „Evropy“
akciová pojišťující společnost.
V. Wacht,
ředitel.
Pisárna v Praze, celetná ulice, č. 15 (nové),
„u města Paříže“.

Inzerát na služby pojišťovny Evropa v Praze, 1872

Speciální cídlo na nože z inzerční nabídky v roce 1878

Dóza ve tvaru helmy z brnění vyráběná Janem Marešem v Ústí nad Labem okolo roku 1880. Helma nese značku prodejce, tedy obchodního domu „U města Paříže“.

Dobové inzeráty na zboží v obchodním domě u města Paříže, rok 1881 a 1893

o dalším rozšiřování. Když August oslavil v listopadu své 62 narozeniny, rozhodl se odejít do ústraní a předat celý obchod synovi. V posledním den roku 1886 se vzdává svých živnostenských oprávnění, ale i nadále zůstává jako společník ve firmě. Uspořádání všech záležitostí trvá až konce července 1887. Vyrovnaním daně z výdělku ve výši 315 zl. končí jeho starosti s podnikem, který založil před 35 roky. Karel provedl ve firmě drobné změny. Rozhodl se omezit obchod na zboží, pro které nebylo třeba zvláštní koncese a bylo volně prodejné a změny oznámil magistrátu.

V té době už reklama na obchodní dům, někdy též nazývaný tržnicí, hlásala, že jde o největší závod svého druhu na pevnině a prý ani Vídeň, Berlín nebo Paříž nemá takového obchodu. Vnitřek tržnice byl podle textu dlouhý 50 metrů a široký 16 metrů. Obchodní síně byly vyzdobeny nádhernými křišťálovými lustry, nesčetnými zrcadly, dlažba byla pokryta vlašskou mozaikou a přepychem připomínající paláce a luxusní vily. Podle dobového prospektu byl závod zásoben nejrozmanitějším zbožím domácím i cizokrajným a denně se přiváželo až 60 beden nového zboží. Firma zaměstnávala 43 osob z toho 5 žen. Nově se nabízela alba, památníky, mapy, ozdobné zboží z kůže, kuřácké potřeby, dále různé vějíře, slunečníky, hole, cestovní potřeby, kufry, dalekohledy, operní kukátka, voňavky, toaletní potřeby. V neposlední řadě hračky, společenské hry, hrací stroje a ozdobné zboží ze stříbra, bronzu, mramoru, teralitu, skla, slonoviny a parohů. Šicí potřeby, skříňky na šperky, šperky z jantaru, stříbra a z tzv. kočičího zlata.

Velmi úspěšně byl zahájen vývoz šperků z českých granátů. Export tohoto zboží do ciziny byl spojen s další novinkou ve firmě. Karel Goldschmid otevřel v červenci 1888 pobočný závod v Berlíně, přímo v centru města na Friedrichstrasse kde se na granátové šperky soustředil.

Jako velkou novinku zavedl v 80. letech 19. století prodej mechanických hudebních strojků „Ariston“. Byl to předchůdce fonogramu a gramofonu, kde se místo desky dával kotouč z lepenky s vyraženými otvory seřazenými tak, že při pohybu otvíraly ústí píšťal díky čemž se vytvářela melodie. Patent vlastnila firma Fabrik Leipziger Musikwerke vormals Paul Ehrlich & Co. V Lipsku a do roku 1910 jich vyrobila asi 460.000 ks. Současně vzniklo přes 4.000 melodií. V Praze tyto přístroje prodával výhradně obchodní dům v Celetné ulici.

Mezi jiným zbožím, firma prodávala také společenské hry a hrací karty. V té době byly všechny hrací karty, nebo též hry listové či jen listy zpoplatněny zvláštní daní. Každá krabička musela být opatřena státním kolmekem, podobně jako dnes alkohol nebo cigarety. Úředně šlo o tzv. závěrnou známku a okolkování uzavřených karet nebo listů. Karty sloužily k hazardu a tak byly řádně státem zdaněny. Zákon dokonce umožňoval vybírat poplatek od každého, kdo hraje nekolkovanými kartami. Pod tento zákon z roku 1802, resp. novelu z roku 1881 stáť počítal i listy dominové. Při odvodu daně za rok 1886 si firma vložila zákon odlišně a tím vznikl rozpor. Proti výnosu ministerstva financí z 12. srpna 1866 se firma odvolala. Výsledkem byl náleze C. k. správního soudu č.1088 z roku 1877, kterým soud dal za pravdu státu.

V roce 1891 se v Praze konala Jubilejní zemská výstava u příležitosti konání první průmyslové výstavy v roce 1791. Na rozsáhlém pozemku na okraji Královské obory bylo postaveno výstaviště včetně stavby Průmyslového paláce. Výstavy se účastnily stovky převážně českých firem, které zde prezentovaly své nejnovější výrobky. Řadě z nich se tu dostalo udělení zlatých a stříbrných medailí, diplomů čestného uznání a dalších cen od Obchodní a průmyslové komory v Praze. Medaili za zásluhy obdržel i obchodní dům.

Během výstavy, která se konala od 1. května do 18. října 1891. Za tu dobu navštívilo výstavu přes 2.500.000 návštěvníků, kteří prošli i Prahou. Vilímkův průvodce po výstavě mj. radil návštěvníkům Prahy o rozličných tržištích a trzích. „Největší tržiště a umělecké krámy nacházejí se na Příkopech a odtud dále jdouce v Ovocné ulici a Ferdinandově třídě. Zde soutěží obchody elegantním zbožím, kdežto prostranné Václavské náměstí, Celetná ulice, Můstek a Ovocný trh slouží především všemu obchodu na drobně“. Mezi obchody doporučenými byl u obchodní dům U města Paříže, zejména pro rozsáhlou nabídku kufrů

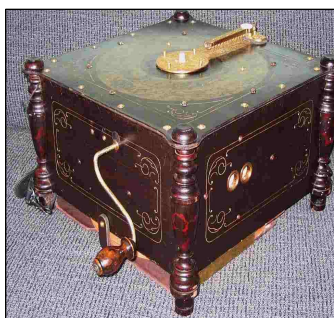
Echt böhm. Granaten-Schmuck.
 Broche mit hochgeschl. Granaten Mk. 12.—
 Ohrgehänge Mk. 3.50. Diese Broche mit flach geschl. à jour gef. Granaten . . . Mk. 15.—
 Ohrgehänge Mk. 4.50. Etui f. Br Mk. 1.—
 Etui für Ohrgehänge 75 Pf. Garnitur Mk. 1.50.
 Mit über 700 Abbild. illustr. Preiscourant gratis u. franco.
August Goldschmid & Sohn
 Kais. u. königl. oesterr. Hoflieferanten
 Prag (Böhmen) Berlin
 Zeltnergasse 15. Friedrichstr. 175.

Böhmischer Granaten-Schmuck.
 Preiscourant mit 1000 Abbildungen neuester Muster gratis und franco.
August Goldschmid & Sohn
 K. u. k. österr. Hoflieferanten
 Prag (Böhmen) Berlin
 Zeltnergasse 15. Friedrichstr. 175.

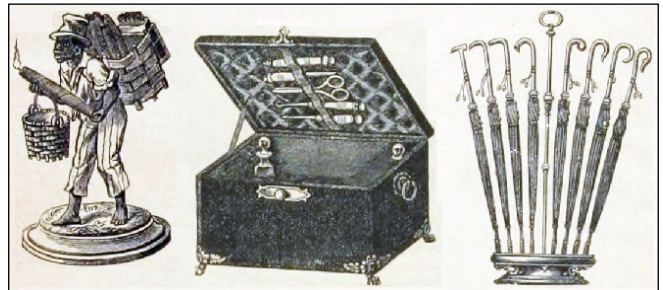
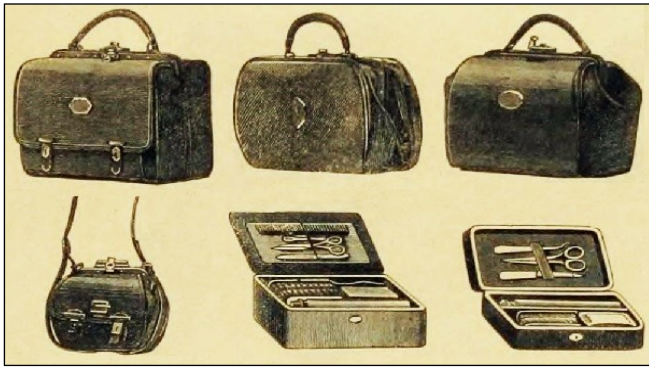
PREISCOURANT über böhmischen GRANATEN-SCHMUCK
 gratis und franco.
AUGUST GOLDSCHMID & SOHN
 K. K. ÖSTERR. HOF-LIEFERANTEN
 PRAG (BOHEMEN) BERLIN
 ZELTNERGASSE 15. FRIEDRICHSTR. 175.

Shrnovací čapky
 z hnědé neb sedé plstěné látky
 chrání před mrazem a vychravým poštím, jsou velmi vkusné a hodí se na vesok i do města. 1 kus sl. 1.50.
 Pravé antichanové čapky sl. 2.50, 2.85, ozdobnější čapky sl. 3.— 3.50. 772
 C. k. dvorní obchodní dům
„U města Paříže“
 v Praze, Celetná ulice č. 15.

Inzeráty Berlinského obchodu, hudební přístroj Ariston, ukázka hrací karty s vytištěným kolmekem, a módní shrnovací čapky, vše z let 1887-1890, karta bez data.

Z katalogu: kufry, kabely a manikúry, vedle vázy z teralitu a kovové stolký. Dole stříbrné nádobí, stojan na doutníky a deštníky a plyšová skříňka

a cestovních potřeb. Všem pražským obchodníkům se v roce konání výstavy výtečně dařilo. Že se obchodu dařilo svědčí i předepsaná daň z výdělku za rok 1897 ve výši 525 zl., tedy o 210 zl. více než před 10 lety jeho otce.

Jak to už bývá, po šťastném období přicházejí i smutné chvíle. Před svými 72. narozeninami, v neděli 15. listopadu 1896 zemřel August Goldschmid. Podle poslední vůle zanechal svůj podíl na firmě rovným dílem svým synům Karlovi a Hugonovi. Hugo Georg Goldschmid se narodil v pátek 4. ledna 1867 jako nejmladší Augustův syn a nově tak byl druhým společníkem firmy. Se smrtí svého otce se Karel nemohl dlouho vyrovnat. Na krátký čas se dokonce odstěhoval ke své matce na Smíchov a obchod za něj vedl bratr Hugo.

Karel se začal věnovat i jiným aktivitám. Již dříve, jako zdatný obchodník, investoval své peníze nejen do obchodu, ale i do dalšího majetku, zejména do pozemků. Zatím co otec August měl nějaké pozemky v Holešovicích, jeho manželka Františka získala pozemky na rohu Haštalské ulice a U obecného dvora, kde proběhla asanace a nová výstavba. Dům byl napsán na jeho matku, ale zřejmě se ujal praktických záležitostí sám. V říjnu 1897 Karel Goldschmid požádal o vydání koncese hostinské a šenkýřské. Na dotaz policie doplnil, že obsluha tu bude výhradně mužská a prostitute se nebude trpět. Zdejší část byla totiž proslulá tímto druhem podnikání a kriminalita všeho druhu zde byla vysoká. Asanace sice většinu pochybných domů bořila, ale úřady byly raději opatrné. Policie proti novému výčepu námítky neměla a dokonce uvedla, že ve zdejším domě hostinská živnost byla a nemá nic proti jejímu obnovení. Magistrát však byl jiného názoru a žádost 5. ledna 1898 zamítnul. Goldschmid se spojil s Františkem Ritterem, hostinským ve Štěpánské ulici, který živnost už měl. Domluvili se a Ritter požádal o její přeložení na novou adresu do domu v Haštalské ulici a 31. prosince 1898 magistrát této žádosti vyhověl.

Karel se pozvolna rozhodl vrátit se k práci v obchodním domě. Tam bylo znát, že chyběl, protože obchod začal trochu stagnovat. Musel přijmout určitá opatření a podnik stabilizovat. S bratrem rozhodli, že prodají berlínskou filiálku. V sobotu 10. srpna 1898 byla podepsána smlouva, kterou obchod převzal Franz Petrement, který si vyjednal ponechání jména v názvu nové firmy, aby převzal i klienty. Podnik založil pod novým jménem „Franz Petrement vormals August Goldschmid & Sohn“. Éra obchodu se zahraniční filiálkou tím skončila.

Přelom století znamenal i změnu módních stylů, začala se prosazovat secese a měnil se i charakter oblíbených druhů zboží. Obchodní dům u města Paříže stále držel trend prvotřídního zboží. Nově se začíná prodávat i sportovní vybavení, např. tenisové rakety a fotbalové míče. Z Ameriky se začaly dovážet kovové holící přístroje „Gillette“, které se staly velmi oblíbené.

Bohužel Karla, který po celý svůj život zůstal svobodný, postihly v poměrně krátké době za sebou další tragédie. V říjnu 1909 zemřela jeho matka Františka a v červenci 1910 jeho mladší bratr August. Karel dál pracuje v obchodě, ale ten ho přestává bavit. Vlastně funguje z nutnosti a setrvačnosti. Dokonce uvažuje o prodeji firmy a 7. března 1912 se obrací na magistrát o povolení veřejného výprodeje zboží po dobu tří měsíců. V žádosti výslovně uvádí „za příčinou zrušení obchodu zvaného u města Paříže a prodeje domu.“ Zda to byl fiktivní důvod k provedení výprodeje nebo opravdu uvažoval o prodeji, nikde zmínky nejsou, faktem je, že obchod ani dům prodán nebyl a firma dál pokračovala.

V krátké době třetí tragédie v rodině se stala smrt posledního bratra. Hugo zemřel v sobotu 3. srpna 1912 ve věku 45 let, při svém pobytu na Mělníku a pochován je v rodinné hrobce na Chloumku u Mělníka. Podle posledního pořízení ustanovil Hugo univerzálním dědicem Karla, s podmínkou, že vyplatí z pozůstalosti ostatní příbuzné. Všichni sourozenci byli velmi dobře

Kotilonové řády,
 množství krásných vzorů, ve skupinách pěkně rozdušených, 100 kusů za 70, 80 kr., zl. 1'—, 1'50, 2'—, 3'—, 4'—, 5'—.
 Kotilonové pořádky, kytice, maškarní čapky, škrabošky, bigotfony, šperky, vějíře atd.
Nové!! Velmi komické!
 Trikotové masky lidské a zvířecí. 2548
 „U města Paříže“ v Praze, v Celetné ulici čis. 15.
 Masopustní a maškarní ceníky zasiláme zdarma i franko.

Tennisové rakety, míče a sítě 1910
 „U města Paříže“ v Praze, Celetná ulice č. 15
 Obrázkové ceníky zdarma a franko. 3050

K1-
 Č. 1991. Nejnovější bezpečný přístroj k holení, výtečně napodobený Gillettu,
 jemně poniklový, s velmi dobrým, ocelovým nožkem, který dá se nahradit v pouzdře K 1'—, franko za předem zasláný obnos K 1'50, při dvou kusech K 2'50. Velký výběr holících přístrojů, jakož i přístrojů ke stříhání vlasů a vousů.
 „U města Paříže“ v Praze, Celetná ulice 15.
 Ceník zboží ozdobného zdarma. 33342

Dobové reklamy z let 1902-1910 na různé zboží

AA02934 - Detail ze záhlaví firemního účtu firmy vystaveného 9. 7. 1919, litografie Hynka Fuchse, 1918

zajištění. Přesto jim ze své pozůstalosti zanechal 220.000 K. Sestra Emma provdaná Noltšchová, vdova po statkáři měla dostat 60.000 K, stejnou částku i Hugonova neteř Vilma Schreiterová ze Schwarzenfeldu z České Lípy a sestra Františka Sedláčková šlechtična z Vožických a Blanických, žena odborového rady, později vrchního státního zástupce získala 100.000 K. Jediným vlastníkem firmy se stal Karel Goldschmid. Tím zanikla veřejná obchodní společnost a firma zůstala v rukou jednotlivce. Karlovi nezbyla jiná možnost než v obchodě dál pokračovat, ale neměl vlastně nikoho z rodiny, komu by obchod předal.

Celý život se věnoval výhradně obchodu, když cestoval tak vlastně jen obchodně. První pas získal už ve svých 20 letech. Není možné už dnes zjistit co bylo vše příčinou změn, které nastaly, ale po roce 1913 se Karel začal chovat odlišně. V březnu 1914 požádal o nový pas, kde uvedl cesty po Evropě, Americe, Africe a Asii. Plány mu překazil jakýsi Gavrilo Princip, když v neděli 28. června 1914 zastřelil v Sarajevu

následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este. Následné události, které rozpoutaly 1. světovou válku, změnily cesty nejen jemu, ale celé Evropě. Karel cestu zrušil a začal řešit problémy, které válka přinesla. Omezení zahraničního obchodu, pokles tržeb v důsledku jiných priorit zákazníků a zavedení systému přidělu potravin. Ten postihl všechny, ale největší potíže se zásobováním nastaly až po roce 1916 a na samém konci války.

V lednu 1916 požádal o povolení cesty do Německa a do Švýcarska. Jako důvod cesty uvedl nákup různého kovového a cínového zboží a návštěvy Lipského veletrhu. S tím požádal o vydání povolení dovozu uvedeného zboží, hudebních her a potravin, zejména čokolády a mléčných konzerv. Pro celní a vojenské úřady Německa totiž potřeboval povolení dovozu do Čech, protože uvedené zboží podléhalo zákazu vývozu z Německa a některé předměty podléhaly dokonce zákazu výroby pro jiné než vojenské účely.

V žádosti uvedl, že si ve Švýcarsku přeje zůstat asi kolem 4-5 týdnů, po kterých bude pokračovat na osmidenní návštěvu jarního veletrhu v Lipsku. Pět týdnů byla na obchodní cestu jen po Švýcarsku příliš dlouhá doba. Skutečným důvodem cesty

nebyl obchod, ale návštěva lékařů specialistů v Locarnu a Zürichu na doporučení lékařů z Vídně a Prahy. Stejnou zdravotní cestu do Švýcarska opakoval ještě v roce 1917. Poté se ještě léčil v Karlových Varech. Lékaři mu doporučili operaci, ale policejnímu ředitelství se to moc nelíbilo. V žádosti z 6. února 1918 o povolení cesty výslovně uvádí důvod „za účelem provedení operace nezbytné vzhledem k mému stavu“. Jako dvorní dodavatel byl politicky důvěryhodný, přesto byla válka a policie mu nevěřila a zdravotní zprávy nechala úředně prošetřit. Okresní policejní lékař MUDr. František Kvasnička konstatoval potřebu závažné krční operace, ale pro příliš slabý stav pacienta, cestu nedoporučil. Karel se ale nevzdal a snažil se povolení k cestě získat. Urgenci k vyřízení si podal v pondělí 28. října 1918, ale nový cestovní pas mu 8. května 1919 vydala až republika.

Vraťme se, ale ještě do roku 1916, kdy začal mít zdravotní problémy. Asi každý, kdo se dozví o závažné nemoci se snaží uspořádat si svoje osobní a obchodní záležitosti. Ani Karel Goldschmid nebyl výjimkou. Neměl rodinného nástupce, jeho věk a zdraví také mělo svůj vliv. I nová konkurence jiných obchodů dopadala a zlatá éra firmy se začátkem války končila. Bylo to poznat i na míře inzerce, která již nebyla tak masivní. Proto se rozhodl přijmou do firmy nové společníky.

< Dobové reklamy z let 1910 až 1912

Celetná ulice s domem U města Paříže, 1899 (www.starapraha.cz)

Školní torby,

školní kabelky, pouzdra na knihy, kabelky na hudebníny, mapy na psaní, dřevěné skřínky na ruční práce, rýsovací, perořízky, kalamáře, penály atd. ve velkém výběru

„U města Paříže“

v Praze,
Celetná ulice číslo 15. 47624

Čís. 5267.

5267 Nejnovější

metaeí pistole

pro dívky.

Po zatažení spouště vyletí vík vysoko do vzduchu, nečeč toče se, povolna k zemi padá.

1 kus K 3-.

„U města Paříže“

v Praze, Celetná ul. č. 15.

Cenníky na zboží hračkářské neb obdobné zdarma a franko. 31972

Bohatý výběr nejnovějších plesových

vějírů **zářících** **a ze** **pástrčích per!**

Vějíř z bílého hedvábného gázu, s různou pástrčnou metbou K 1-50, 2- 3- 4- 5- 6- 8- 10- 15- 20- 30-

„U města Paříže“

V PRAZE, Celetná ulice 15. 47269

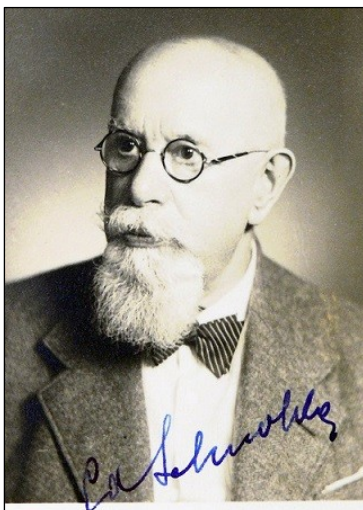
Karel Goldschmid (1858 – 1926)

Samuel Winternitz (1855 – 1938)

Felix Frank (1878 – 1943)

Eduard Schmolka (1858 – ?)

Kromě společníků bylo třeba i určitého nového kapitálu a to šlo provést jinak, než jen přistoupením společníků. Za tím účelem se rozhodl změnit právní formu svého podniku a přeměnit firmu na společnost s ručením omezeným.

Společenskou smlouvu uzavřelo 18. března 1917 celkem 14 společníků, kteří upsalí podíly na základním kapitálu ve výši 950.000 K. Název firmy byl opět velmi dlouhý: „Obchodní dům se zbožím ozdobným u města Paříže v Praze, Celetná ulice č. 15 August Goldschmid a syn společnost s r. o.“. Nová firma koupila od Karla Goldschmida firmu s obchodem a kupní smlouvou z 26. března 1917 také celý dům č.p. 596-I.

Karel Goldschmid zůstal společníkem firmy s podílem pouhých 50.000 K. Největšími podílníky se stali Felix Frank, ředitel ve Vídni, Adolf Hahn, obchodník v Karlových Varech, Eduard Schmolka, obchodník v Praze a císařský rada a obchodník Samuel Winternitz a jeho syn Samuel, zvaný Semi, každý s podílem po 100.000 K. Ostatní podílníci měli podíly ve výši 50.000 K. Bylo vydáno 95 podílů po 10.000 K, každý s 1 hlasem. Firma byla založena na dobu určitou stanovenou do 30. června 1927. Prvními jednateli se stali Karel Goldschmid, disponent firmy Emanuel Kraus a ze společníků Eduard Schmolka a Samuel Winternitz starší.

Právo prokury obdržel Felix Frank, který se stal novým ředitelem firmy. Byl to Němec narozený ve Sandersleбену v Anhaltsku, ale žil dlouho ve Vídni. V Praze nejprve bydlel, jak příznačně v hotelu Paříž, a v roce 1920 se rozhodl zůstat trvale v Praze a usadil se na Král. Vinohradech. Vzhledem k účasti, zejména německy mluvících podílníků na firmě, byla jako jednacím řeč zvolena také němčina, přestože se zde s německými zákazníky vždy jednalo německy, firma byla vždy českou. Zahájením činnosti nové firmy došlo ke zrušení původní a ta byla vymazána z rejstříku 22. května 1917.

Zanedlouho došlo ke konci války a ještě předtím k vyhlášení samostatného státu. Krátce na to, 20. listopadu 1918 zemřel Emanuel Kraus, disponent firmy a také podílník. Na jeho místo jednatele byl na 2. řádné valné hromadě 23. března 1919 zvolen Zikmund Hahn, obchodník v Praze. K jiné změně za dobu existence ve firmě nedošlo. Za živnosti byl odpovědný Eduard Schmolka a za převzaté Karel Goldschmid.

Poválečný obchod se znovu začal rozvíjet. Dokonce byl obnoven v malé míře export zboží. Předválečný vývoz do Německa byl nahrazen vývozem do USA, Anglie, Ruska a Jugoslávie. Celní bariéry, kurz koruny byly pro exportéry nepříznivé a tak vývoz zůstal prakticky nulový. Obecný hlad po všem luxusním zboží, které si museli lidé za války spíš odepřít byl vsudypřítomný. Jenže změny stylů, dávno odeznělá secese, nastupující art deco a moderna měly dopad na finanční možnosti. Pro obchodní dům s tak rozmanitým sortimentem to znamenalo udržovat velké zásoby zboží, které navíc podléhalo módním vlivům a rychle se měnilo. Pryč byly ty doby, kdy byla „Paříž“ jediným krámem svého druhu v Praze. Konkurence rostla jako houby po dešti a i původní obchodníci také začali nabírat dech. Na další rozvoj chyběly firmě peníze. Obrátila se tedy na Hypoteční banku Českou, která jí poskytla smlouvou z 23. října 1919 částku 200.000 Kč a nechala na dům zapsat hypotéku. V té době se zdálo, že půjde vše jen kupředu.

Karel Goldschmid se v té ve firmě už prakticky neukazoval. Neúčastnil se ani valných hromad a uděloval plnou moc obvykle Schmolkovi. V letech 1920–1926 ještě podnikl několik obchodních cest po Evropě. Navštívil Švýcarsko, plánoval cestu do Španělska a Anglie. Hlavní cesty, ale podnikal pro své zdraví. Za tím účelem odjížděl do Francie, Itálie, Jugoslávie, Polska a pravidelně jezdil do mnohých lázeňských míst v Maďarsku. Zemřel v pátek 11. června 1926 na rakovinu jater.

Poválečná konjunktura byla znát v obchodě, ale i zájmu o investice. Překotně vznikla řada nových podniků a peněžních ústavů. V Praze se začalo mohutně stavět. Vznikaly nové domy, obchody, stavěla se nová ministerstva, boom byl na každém kroku. Obchod se zdárně rozvíjel správným směrem, zdálo se, že firma získá zpět své dřívější postavení oblíbeného obchodního domu. Koncem roku 1920 dokonce požádala magistrát o další koncesi o provozování živnosti obchodu s barvotiskovými obrazy, fotografickými pohledy, korespondenčními lístky s obrázky a textem, obrázkovými knížkami pro děti s textem a knížkami pro dětská divadélka. Společníci firmy se rozhodli pro další krok. Změnit firmu na akciovou společnost a lépe tak přijmou nový kapitál.

Za tím účelem byla svolána na 6. září 1921 mimořádná valná hromada, která změnu projednala. Jednomyslně se usnesla na přeměně podniku na akciovou společnost se zpětnou platností k 1. lednu 1921. Postup byl takový, že bylo požádáno o udělení koncese ke vzniku nové společnosti, která bude mít kapitál 2.500.000 Kč rozdělený na 12.500 akcií na majitele po 200 Kč. Ten byl opatřen vnesením všech aktiv a pasiv dosavadního podniku za přejímací cenu 1.130.800 Kč za kterou získal 5.140 akcií v nominální hodnotě 1.028.000 Kč. Upisovací cena totiž byla 220 Kč a rozdíl připadl na povinný rezervní fond. Ostatní akcie byly přednostně nabídnuty stávajícím společníkům, kteří je upsalí v dosavadním poměru svého podílu. Kapitál bylo možné podle stanov zvýšit až na 5.000.000 Kč, ale k tomu nikdy nedošlo. Kromě jednotlivých akcií bylo možné vydat i hromadné akcie po 10 a 25 akciích přičemž na valné hromadě připadal na každých 25 akcií jeden hlas.

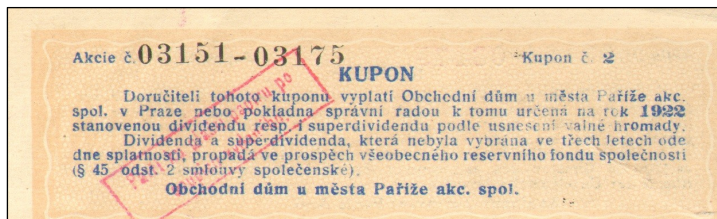
Ministerstvo vnitra udělilo koncesi ke zřízení 23. listopadu 1921 a zřízení společnosti povolilo svým výnosem 15. prosince 1921, kdy se konala ustavující valná hromada. Do rejstříku byla firma „Obchodní dům „U Města Paříže“, akc. spol.“ zapsána 14. února 1922 a původní společnost s.r.o. byla následně 19. června 1923 vymazána z rejstříku.

A1804 - 25 akcií firmy Obchodní dům u města Paříže akc. spol. po 200 Kč, emise 15. 12. 1921, bez signatury. Dole líčová strana v němčině

Formulář A.
 Kč 200.— Č.
AKTIE
 firmy Obchodní dům u města Paříže akc. spol. v Praze
 na Kč 200.— t. j. dvěšest čsl. korun.
 Majiteli této akcie zaručují se všechna práva,
 která jsou podle společenské smlouvy vyhražena
 každému akcionáři, zejména poměrný podíl na
 jmění společnosti a na čistém zisku.
 V Praze, dne..... 1922.
 Obchodní dům u města Paříže akc. spol.

Formulář D.
 Kč 2.000.— (Dva tisíce korun čsl.) Č. až
 Deset akcií firmy Obchodní dům u města Paříže akc. spol. v Praze, z nichž každá na 200 Kč (dvěšest korun čsl.)
 Majiteli těchto akcií zaručují se všechna práva,
 která jsou podle smlouvy společenské vyhražena
 každému akcionáři zejména poměrný podíl na jmění
 společnosti a na čistém zisku.
 V Praze, dne..... 1922.
 Obchodní dům u města Paříže akc. spol.

Dividendový kupón č.2, na který již nebyla nikdy dividendy vyplacena.

Texty akcie a listiny na 10 akcií ze stanov společnosti.

Podle schválených stanov bylo vydáno 12.500 akcií po 200 Kč s možností vydat i násobkové akcie na 10 a 25 ks akcií. Jelikož se zřejmě dochoval jen nejvyšší násobek, neznáme barvu ani přesnou podobu ostatních druhů, ale jejich text byl ve stanovách. Podle dostupných informací, zejména z pozdější skartace, víme, že akcie byly číslovány od jednotlivých kusů k nejvyšším násobkům. Mohlo být vytištěno přibližně 500 ks jednotlivých akcií, 200 ks desetikusových a asi 400 ks nejvyšších 25 kusových listin. Přesné záznamy se nedochovaly. Zápisy z valných hromad jsou bez čísel, jen s počty kusů. Doposud se také jiné, než nejvyšší nominály neobjevily a to vlastně jen v několika málo exemplářích. Příčinou jsou další události, které ovlivnily nejen existenci samotných akcií, ale zejména celé společnosti.

Reklamní účtenky, asi kolem roku 1920-1922

Převzetím jmění k 1. lednu 1921 začala existence nové firmy. Podle této bilance měl dům hodnotu 120.000 Kč, celý závod včetně hotovosti a zásob zboží 3.416.604,32 Kč. Na protější straně bilance tu byla ona hypotéka ve výši 199.300 Kč, dluhy vůči pražské filiálce Österreichische Länderbank Wien z titulu obchodních vztahů v rámci bývalé monarchie a vůči Deutsche Bank v Berlíně ze stejných důvodů v rámci exportu zboží. V součtu s různými věřiteli to bylo celkem 2.340.220 Kč. Výsledná přejímací podniku činila 1.130.800 Kč, tedy rovnající se hodnotě 5.140 akcií v ceně 220 Kč včetně emisního ažia.

Do prvního správní rady byli jmenováni Zikmund Hahn, Eduard Schmolka, Semi Winternitz, dále obchodníci Ladislav Čech, Josef Urban, továrník Josef Stutz a ředitel Mořic Weiner. Ředitel Felix Frank obdržel právo prokury.

Již za první hospodářský rok 1921 byla schválena dividenda ve výši 30 Kč na každou akcii. Byla to také jediná vyplacená dividenda. Společnost přitom v prvních letech hospodařila poměrně dobře, jak ukazuje níže uvedený přehled.

Rok	roční obrát	z toho prosinec	t.j. v %	výsledek roku
1918	3 075 573,76 Kč	485 903,91 Kč	15,80%	
1919	3 161 085,70 Kč	778 917,22 Kč	24,64%	
1920	4 885 008,91 Kč	1 005 674,74 Kč	20,59%	
1921	3 941 898,46 Kč	1 095 388,64 Kč	27,79%	12 331,99 Kč
1922	3 590 586,33 Kč	986 281,14 Kč	27,47%	10 271,45 Kč
1923	3 598 273,05 Kč	1 086 932,24 Kč	30,21%	-637 965,89 Kč
1924	3 223 398,59 Kč	920 918,01 Kč	28,57%	-594 622,78 Kč

Z přehledu je zvláště vyznačený prosinec, protože v tomto měsíci měla firma dlouhodobě největší tržby. Poměrně dobrý byl i březen, ale ostatní měsíce byly poměrně konstantní a vyrovnané. V prosinci, tedy v předvánočním období se už kdysi Karel Goldschmid obracel pravidelně na policejní ředitelství v Praze se žádostí o vyslání civilního strážníka v obvyklých prodejních hodinách, aby zde dohlížel ve dnech 15.-24. prosince za obvyklou remuneraci. Krádeže tedy nejsou jen doménou posledních let. Takový strážník však hlídal nejen obchod, ale i případné kapsy zákazníků. O výsledku působení policistů zmínka chybí, každopádně i takový policista kromě služebních náhrad dostal i nějaký ten dárek na památku za pomoc při ohlídání firemního majetku.

Kdo však zcela jistě dostal odměnu byl každý z prodavačů. Ti měli podle smlouvy dostávat půl procenta z ceny prodaného zboží. Ti nejlepší dostávali asi 150-180 Kč měsíčně, ostatní průměrně asi 30-70 Kč, podle své zdatnosti.

Provize byly jen drobnými částkami, které šly na provoz podniku. Největší položky byly platy zaměstnanců a ostatní režie podniku, zejména nájemné za další prostory. Obchodní dům totiž měl pronajaté i přízemní prostory vedlejších domů, kde pokračovaly výlohy a některá prodejní oddělení a také sklady.

V letech 1923-1924 začalo docházet k nasycení trhu. Poválečný hlad po zboží byl ukojen a začala první krize. Baťa ji přežil slavným obchodním tahem, tzv. krachem cen, kdy se mu podařilo vyprodat sklady. Obchodní dům u města Paříže sice občas výprodeje dělal, ale spíš sezónní, k velkému a masivnímu útoky na zákazníky neměl asi dost sil a odvahy a to nezůstalo bez odezvy.

V sobotu 17. května 1924 se konala 3. řádná valná hromada za účasti celkem 12 akcionářů vlastnících 5.546 akcií, což představovalo 220 hlasů.

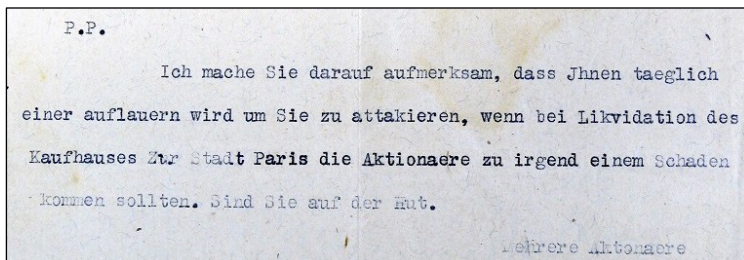
Akcionář	akcií	podíl
Josef Kraus	814	6,51%
Zikmund Kraus	788	6,30%
Eduard Schmolka	787	6,30%
Samuel Winternitz	775	6,20%
Felix Frank	775	6,20%
Karel Goldschmid	450	3,60%

Akcionář	akcií	podíl
Josef Stutz	407	3,26%
Adolf Hahn	400	3,20%
Mořic Weiner	225	1,80%
Ernestina Kraus	50	0,40%
Jindřich Stross	50	0,40%
Josef Urban	25	0,20%

Nad výsledky hospodaření projeví lítost zejména drobní akcionáři. Hlavně komerční rada Stross vyjádřil obavy, že ani napřesrok se nic vyplácet nebude a vyjádřil výtka, že „ač společnost vedena vynikajícími činiteli, jež požívají v obchodním světě nejlepší pověsti“ není dosahováno zisku, ale vysoké ztráty. Bylo dokonce naznačeno, zda by si původní s.r.o. nechtěla převzít podnik zpět. Schmolka zdůvodnil, že příčinou nepříznivého vývoje výsledků byl všeobecný pokles cen, velká režie a daně a menší zisk při stejném obrátu jako loni. Navíc došlo k zmodernizování obchodu a zavedení prodeje dvou nových druhů zboží. V těchto letech nevyplácely dividendy i jiné, větší podniky.

Podle bilance šlo na mzdy 822.679,58 Kč, na daně 94.518,08 Kč. Ve zboží měla firma 3.722.101,30 Kč. Nájem dalších prostor stál 136.095,94 Kč. Přitom do reklamy firma investovala za celý rok pouze 2.829,86 Kč. Služby advokátů přitom stály 15.166,18 Kč, tedy víc než pětkrát tolik. Asi bylo něco špatně?

Místo zeměděleho Zikmunda Hahna ve správní radě převzal Gustav Steiner.

< Anonymní dopis vyhrožující Schmolkovi, 1925 (NA ČR)

O rok později byla situace ve firmě neudržitelná až tak, že valná hromada konaná 25. dubna 1925 projednala bod zrušení firmy a zahájení likvidace. Podle bilance za rok 1924 činila dosažená ztráta 594.622,78 Kč, závazky věřitelům dosáhly celkem 765.003,46 Kč. Revizor účtů, prof. Rudolf Rubín, ředitel Grémia pražského obchodnictva v Praze, podal, zprávu o situaci závodu, která byla neutěšená,

Prof. Rudolf Rubín (1883 - ?)

bez naděje na zlepšení v dohledné době. Stále je vysoká reálie, kterou nelze snížit a při všeobecných poměrech v odvětví obchodu není možné změnit. Správní rada se dokonce zabývala myšlenkou na změnu formy, neboť akciová právní forma nebyla nejvýhodnější z důvodů daňových. Jedinou možností bylo prodat dům, který vyžadoval vysoké náklady na provoz, ale byl na dobrém místě. Byla tak naděje že po uhrazení všech závazků, na akcionáře případně nějaký malý likvidační zůstatek. Po schválení vstupu do likvidace, byli likvidátoři pověřeni k prodeji domu, ale bez konání veřejné dražby.

Svolání valné hromady předcházela ještě jedna událost. Eduard Schmolka obdržel týden před jejím konáním anonymní dopis. Pisatel mu vyhrožoval napadením, pokud akcionáři utrpí škodu likvidací firmy. Schmolka odevzdal dopis na policii s tím, že nemá potuchy, kdo je jeho pisatelem. Policie se pokusila vyšetřit jakým způsobem je útok obmyslen a navrhla Schmolkovi svůj dozor. Zřejmě však šlo jen o planou výhrůžku, protože spis již dál v tomto smyslu nepokračuje. Dopis s obálkou je dodnes uložen v archivu policejního ředitelství.

Po schválení vstupu do likvidace, začal už během léta masivní výprodej, pokračující až do 31. prosince 1925 a byl prý velmi úspěšný. Podařilo se snížit zásoby, ale zboží bylo tolik, že celý sklad vyprodán být ani nemohl. Stále zůstávalo zboží za téměř 3 miliony. Další úspory přineslo propuštění nadbytečných osob a úpravy mezd, což přineslo 365.160 Kč, tedy téměř polovinu. Nové nájemní smlouvy v sousedních domech přinesly úsporu přes 80.000 Kč. Přes snížení všech nákladů a provedení slev se dosáhlo stejného obrátu jako v roce 1924. Ke konci roku 1925 vykazovala bilance celkovou ztrátu 2.356.566,60 Kč.

Valná hromada 21. května 1926 přinesla akcionářům naději. Konstatovalo se zde, že se v minulých letech podařilo výrazně snížit náklady a ztrátu, aby společnost měla výhled na konsolidaci a možnost další samostatné existence. Likvidátorům se sice přes všechnu snahu nepodařilo najít kupce na dům a sklad nebyl zdaleka vyprodán, ale další snižování cen zboží by bylo proti zájmům všech. Finanční úřad také vyhověl žádosti o slevu na dani. Přítomným akcionářům byl tedy předložen v té době ojedinělý návrh. Dosažením všech úspor se podařilo snížit ztrátu a postavit firmu na poměrně zdravý základ. Správní rada navrhla odvolat usnesení o likvidaci firmy a dalším vedení podniku a zvolení nové správní rady. Návrh přijalo všech 15 akcionářů 262 hlasy, připadajících na 6.634 akcií.

JUDr. Emil Kafka (1880 - po r. 1948)

Odvolání likvidace a znovu zavedení u akciové společnosti bylo prvním případem svého druhu, kdy došlo k oživení a firma zůstala v nezměněné podobě. Případu se ujal JUDr. Emil Kafka a celý případ byl komentován i v odborných právních časopisech. Kafka zůstal od té doby právníkem společnosti. Nebyl jen skvělým právníkem, ale také předsedou Náboženské obce židovské v Praze a místopředsedou Nejvyšší rady obcí v Čechách.

Ředitel firmy Felix Frank se rozhodl opustit firmu k 31. březnu 1926. Od května si zřídil samostatný závod, který otevřel v místnostech, které měl původně pronajaty obchodní dům od p. Schramka v sousedním domě. Ve 30. letech přesunul svůj krámk do Celetné 12.

T8713 – detail z pohlednice s průčelím obchodu Felixe Franka, 1936-1939

Felix Frank po vzniku republiky přijal naše občanství a byl příslušný s rodinou do Kraslic. Svůj „Obchod dům Felix Frank“ vedl úspěšně až do roku 1939, resp. 1943, kdy mu zemřela žena. Tato událost ho natolik zasáhla, že nechtěl dál žít a o týden později, 31. května 1943 spáchal sebevraždu. Obchod převzal jeho nevlastní syn Arnošt Schmidt (Ernst Schmidt). V roce 1948 zde byla dosazena národní správa působící až do znárodnění. Svým druhem zboží byl vlastně posledním pozůstatkem po slavném a velkém obchodním domě u města Paříže.

V roce 1926, ale Paříž ještě existovala a zdálo se, že povstane z popela. Firma se, ale potácěla nad propastí a na obzoru se objevil zájemce, který naopak s časem nabýval stále větší síly. Projevil zájem nejprve o dům, který byl před časem na prodej. Správní rada mu ho, ale už nechtěla prodat. Zaměřil se tedy na možnost skoupit všechny akcie a to byla cesta, která se mu už podařila.

Tím zájemcem o dům byl Tomáš Baťa a jeho firma T. & A. Baťa ve Zlíně. Vzhledem k tomu, že většina akcionářů již odepsala akcie jako ztracenou investici, ze které dostali jen první dividendu, se mu dařilo přes své zástupce poměrně uspět a dosáhnout dobré ceny. Z takového obchodu byly spokojeny obě strany. Mnozí zakladatelé podniku, znající ještě zesnulého Karla Goldschmida, měli respekt k tvůrci a za jeho života by asi akcie neprodali. Po jeho smrti, když nebyli vázání loajalitou, zvíťazil čistý obchod a uvažování nad stávající situací.

Zásadním zlomem bylo svolání 6. řádné valné hromady na 25. března 1927. Na této hromadě se sešlo pouhých 6 osob, držících však 9.768 akcií, což představovalo 390 hlasů. Veškerá jednání ještě připravovala stará správní rada, ale už pod taktovkou nového akcionáře. Projednávána byla bilance za rok 1926, která konstatovala vývoj stávajících závazků, zejména

Josef Blažek (1875 - ?)

Dominik Čipera (1893 - 1963)

dlužných daní. Firma od roku 1920 dlužila celkem 875.000 Kč a s úroky to byl téměř milion. Vyjednáváním rady Winternitze se podařilo sjednat s finančním úřadem snížení na pouhých 200.000 Kč, které byly během roku 1926 zaplacené. Stále tu byl dluh vůči bance ve výši 2.240.000 Kč včetně úroků a zde se slevu vyjednat nepodařilo. Nezbyvalo než přistoupit k razantnímu kroku a to snížení základního kapitálu a doplněním nového kapitálu. Tento návrh vysel ve vzduchu už při likvidaci, ale drobní akcionáři neměli zájem něco takového schválit. Poté co majoritu získal Baťa, vůle a hlavně síla konsolidaci prosadit tu byla. Podle závěrky byla vykázána ztráta 3.688.456,41 Kč a po snížení kapitálu a použití rezervního fondu by se jí podařilo snížit na 1.668.186,94 Kč. Tato ztráta pak byla zaúčtována na vrub budoucích zisků při nové organizaci závodu.

Snížení kapitálu na 500.000 Kč, bylo provedeno odkolkováním stávajících akcií na 40 Kč a složení pěti starých akcií do jedné nové v hodnotě 200 Kč, včetně příslušné změny stanov. Nový kapitál byl rozdělen do 2.500 akcií po 200 Kč. Lhůta pro výměnu akcií byla stanovena na 6 týdnů a měla být vydána vždy na 5 starých 1 nová akcie. Zde, ale narážíme na zdánlivý rozpor, který u podobných procesů snížení se občas vyskytl. Formálně bylo v dokumentech hovořeno o výměně akcií za nové, ale současně se hovořilo o odkolkování stávajících. V praxi to dopadalo občas tak, že ono spojení starých akcií do nových bylo prováděno tak, že se část akcií stáhla z oběhu a zničila a ostatní byly „vydávány“ za nové akcie. Tak tomu asi bylo i v tomto případě, kdy neexistuje jediný doklad o vytištění nových akcií a nebyla dosud zachycena akcie s datem emise jiným než původním z roku 1921. Druhým důvodem bylo také to, že Baťa vlastnil nejen většinu akcií, ale také to, že nehodlal podnikat v ozdobnickém zboží, ale měl zájem získat dům a vytvořit zde svoji prodejnu.

Existuje notářský zápis, který sepsal JUDr. Förster 26. listopadu 1931. V ten den se v 18 hod. sešli pověřené osoby v budově Baťovy elektrárny ve věci spálení akcií. Zde opět zní, že všechny ničené akcie byly snížením jmenovité hodnoty vyměněny za nové akcie a v důsledku toho jsou archy i kupóny určení ke zničení ohněm v elektrárenské peci č.1. Následuje výčet čísel akcií, které podlely likvidaci. Nejednalo se však o všechny akcie, ale jen o 145 ks akcií různých hodnot. Nové akcie, ale zřejmě opravdu neexistovaly, jen se o nich mluvilo. Než však proběhlo snížení, došlo k více událostem.

Ve valné hromadě v roce 1927 bylo kromě snížení kapitálu projednáno i jmenování nové správní rady. Do ní byli jmenováni Samuel Winternitz, Eduard Schmolka a nově Josef Blažek, ředitel firmy Baťa v Praze, Jan Novosad, vrchní kontrolor ze Zlíně, Dominik Čipera, disponent ve Zlíně a JUC. Antonín Švehla advokátní koncipient. Samuel Winternitz krátce na to, 1. července 1927 rezignoval. Valné hromady se Baťa nikdy neúčastnil osobně, ani se nenechal zastupovat. V interním dokumentu píše ředitel Blažek do Zlína výslovně, že rozdělení akcií bylo pouze pro formu na valné hromadě a akcie obdržel jak Winternitz, tak Švehla. Dále sděluje, že kdo má ostatní akcie se neví, ale prý při okolkování se zjistí. Na první valné hromadě, kde se baťovci prezentovali, měli 9.768 akcií, tedy 78,14% všech akcií. Z původní opozice drobných akcionářů se nedostavil nikdo. Bilance a závěrka za rok 1926 byla schválena se ztrátou ve výši 99.301,14 Kč, což bylo výrazně zlepšení situace firmy.

Valná hromada sice přijala snížení kapitálu, ale to mohlo být provedeno až po schválení ministerstvem vnitra. To vydalo 15. června 1928 výnos, kterým po dohodě s ministerstvy financí a obchodu vyjádřilo předběžný souhlas, za předpokladu, že dojde k úpravě stanov, což společnosti přijala. Konečný zápis o snížení kapitálu byl proveden až 10. listopadu 1930.

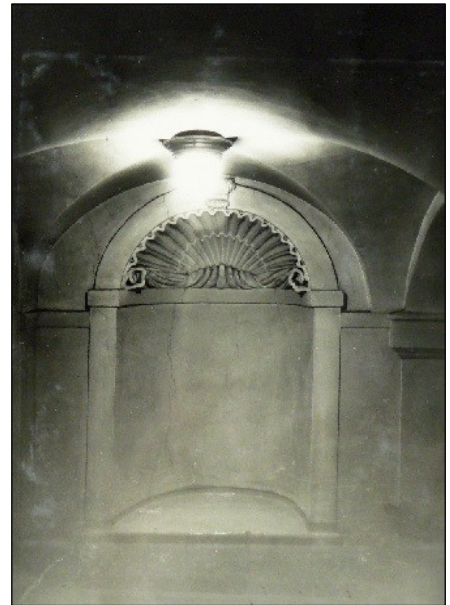
Mezitím, než došlo ke snížení kapitálu, byla v polovině roku 1927 zahájena sanace podniku, ale hlavně výprodej veškerého zboží na skladě. Obchod nejevil už žádnou životaschopnost. Ke konci roku došlo k ukončení činnosti a firma se vzdala oprávnění k obchodu s modlitebními knihami, kalendáři, obrazy, uměleckými předměty, hracími kartami a ohňostroji. Vše směřovalo k řízené likvidaci. Prostory po bývalém obchodním domě, ale nezůstaly prázdné, ihned si je pronajala firma T. & A. Baťa, která zde zřídila prodejnu obuvi. Pozdější výroční zprávy sice konstatovaly jen dočasné uzavření činnosti se zájmem ji později obnovit, ale poměry již obnovu nedovolily. Pravdou je, že k úspěšnému navázání na tradici a boj s velkou konkurencí znamenal potřebu udržování velkých zásob nejrůznějšího zboží podrobeného módě a zázemí velkého kapitálu, který počítá s rizikem poklesu cen a sezónního prodeje zboží.

Baťa měl zájem o celý dům, nejen o prodejnu. Koncem dubna 1928 si nechává vypracovat podrobný znalecký posudek, který určuje jeho cenu na 2.690.796,50 Kč, včetně pozemku o rozloze 858,2 m². V celém domě bylo zavedeno elektrické světlo, plynovod a vodovody. Ve středu 1. srpna 1928 byla podepsána nájemní smlouva mezi vlastníkem domu, firmou Paříž a firmou T. & A. Baťa o pronájmu celého domu, kterým Baťa přejímal dům i původními nájemníky, kterým byly zachovány nájemní smlouvy. Šlo zpravidla o dlouhodobé nájemníky, kteří užívali nájemní byty v patrech, viz níže uvedený přehled.

Nájemník	prostory	1915	1921	1927	1928
T. & A. Baťa	krám, sklady, byty, kancel	0,00	0,00	0,00	42 381,00
Jan Čech, panský krejčí	3 pokoje, kuchyň	1 175,00	1 518,00	2 206,30	2 468,00
Max Löwy	4 pokoje, kuchyň, lázně	1 575,00	1 979,00	4 245,30	4 560,00
Frant. Wender, kožešník	7 pokojů, kuchyň, lázně	0,00	3 600,00	9 941,20	10 680,00
Marie Novotná, porodní asist.	1 pokoj a kuchyň	560,00	800,00	1 555,40	1 200,00
Václav Hák, domovník	1 pokoj a předsíň	0,00	0,00	0,00	0,00

Václav Hák měl svůj byt v zadní části domu, směrem do Štupartské ulice a jako domovník užíval služební byt bezplatně.

Do správní rady přistupují další baťovci. Bohumil Unger jako vrchní účetní a jedním z revizorů účtů se stal Vojtěch Baťa. Firma vyprodala své sklady a za rok 1927 byla v bilanci vyúčtována celková ztráta 589.209,48 Kč. Baťa i nadále skupuje akcie a ke dni konání 7. řádné valné hromady již vlastní 11.150 akcií, tedy 89,20% základního kapitálu. V dalších letech se mu už nepodařilo získat všechny akcie, ale vlastně to ani nepotřeboval. Firma směřovala k zániku a bilance se pročišťovaly. Za rok 1929 skončil hospodářský rok ziskem ve výši 8.677,99 Kč, na rok 1930 to byl zisk 777,42 Kč.

Unikátní fotografie pořízené někdy na konci zimy 1934, před započatím bouracích prací. Celý proces včetně novostavby byl pečlivě zachycen. Průčelí domu v Celetné ulici pouze od 1. patra. Druhá fotografie je zadní trakt do Štupartské ulice. Třetí fotka je ze sousedního domu, znázorňující prasklinu na schodišti,

tedy v nice Národního klubu, kde byla restaurace. Podobným způsobem byly zachyceny i další poškozené části domu (Foto SOKA Zlín)

Poslední fotka domu před bouráním, 25.4.1934

Jubilejní 10. řádná valná hromada, konaná 12. března 1931 probíhala ještě s původním počtem akcií, protože ještě probíhala do června jejich výměna. Krátce po valné hromadě, 15. dubna 1931 oznámila firma, že předmět podnikání byl na neurčitou dobu přerušen a o zrušení společnosti se prozatím ještě neuvažuje. Mezitím došlo 4. května 1931 k přeměně zlínské firmy na Baťa a.s. a o rok na to se 12. července 1932 zemřel Tomáš Baťa. Jeho nástupcem, kterému je prodán veškerý Tomášův majetek se stal Jan Antonín Baťa. Ten bere velmi energicky do ruky vedení koncernu a přistupuje k rozhodnutí o existenci firmy. Na valné hromadě 27. června 1933 je navržen prodej domu v Celetné ulici a správní rada pověřena sjednáním podmínek prodeje. V úterý 8. srpna 1933 byla podepsána smlouva tržová, kterou Obchodní dům u města Paříže akc. spol. prodává svůj dům č.p. 596 firmě Baťa a.s. za cenu 2.000.000 Kč.

Krátce na to se 21. srpna 1933 koná mimořádná valná hromada, na které se akcionáři rozhodli ke zrušení firmy a vstupu do likvidace. Návrh byl přijat osmi přítomnými akcionáři, kteří drželi 2.305 akcií, což bylo 92,20% kapitálu. Na této hromadě měla firma Baťa a.s. přímo 2.130 akcií, ostatní zapůjčila přítomným.

Zakoupením domu za sjednanou cenu dvou milionů, přestože byl účetně oceněn na 2.430.000 Kč, zůstala firmě ztráta ve výši 533.301,50 Kč. Tu kryl základní kapitál 500.000 Kč a rezervní fond ve výši 33.301,50 Kč, čímž se bilance firmy vyrovnala do haléře, ovšem s nulovým zůstatkem pro akcionáře.

Mimořádná valná hromada konaná 30. prosince 1933 uvedenou likvidaci schválila jako provedenou a zmocnila likvidátora k výmazu z rejstříku. Zdálo se, že to bude jen formalita, ale proti se ještě postavil Berní úřad v Praze XII. pro nedoplatky na daních, resp. dlužné úroky ve výši 13.579,40 Kč, o které se firma s úřadem přela za kdysi vyměřenou důchodovou daň za bývalé zaměstnance. Nakonec se Baťa s úřadem dohodl a ten ji 27. listopadu 1936 prominul. K výmazu firmy z rejstříku došlo definitivně 4. března 1937.

V té době Pražané už téměř tři roky nakupovaly boty v novém obchodním domě Baťa, který stál místo starého obchodního domu „U města Paříže“.

Po získání domu do majetku, oslovil Baťa architekta Josefa Gočára, aby vypracoval návrh na klasický dům s prodejnou, jeho pojetí se ale od jiných staveb lišilo. Navrhl třípatrový funkcionalistický železobetonový skelet s poměrně úzkými okny v patrech, respektující okolní barokní zástavbu. Na projektu se podílela Baťova projekční kancelář ve Zlíně. Demolice začala v dubnu 1934 a 15. května se už betonovaly základy. Hrubá stavba se dokončila 17. července a k otevření prodejny došlo 28. srpna 1934. Horní patra domu se dokončovala

Pohled z Celetné ulice na bourání domu, foceno 5.6.1934 (SOKA Zlín)

Pohled ze Štupartské ulice na bourání domu, foceno 25.4.1934

Prozatímní prodejna Baťa na Ovocném trhu fungující v době stavby

Pohled na dům z Celetné ulice a interiér prodejny po nastěhování, oboje foceno 28.8.1934

Pohled na dokončený dům z roku 1940

Osvětlené neonové průčelí a výloha obchodu Baťa, asi září 1937

ještě v dalších týdnech. K oficiální kolaudaci došlo až v roce 1937. Prodejna obuvi zde fungovala i po znárodnění firmy Baťa, vlastně až do poloviny 90. let. V roce 1997 bylo průčelí necitlivě a nevhodně upraveno dřevěnými výklady, které je možné naštěstí odstranit. V nové prodejně nazvané „Celetná Crystal“ se až roku 2012 prodávalo sklo. Poté byla majitelem domu, firmou AXANT a.s., připravena rozsáhlá rekonstrukce a novým nájemcem se stala francouzská společnost Compagnie des Alpes, která zde plánuje otevřít pobočku Musée Grévin Paris, které se věnuje voskovým figurínám populárních a historických osobností. „Paříž“ se tedy vrátí do Prahy, ale s tou původní, založenou v roce 1852 již nebude mít pranic společného.

Rudolf Píša

Použitá literatura z knihovny MCP:

Ročenky Industrie Compass a Compass Financial Jahrbuch 1901-1944
 Kronika královské Prahy a obcí sousedních, 1. díl, 1903
 Archivní materiály:
 SOA Praha, fond KSO Praha, firemní spisy A VII 167, B XIII 60, C VI 135
 Moravský zemský archiv, fond H 1148 Obchodní dům u města Paříže a.s.
 SOKa Zlín, sbírka fotografií Zlín, inv.č. 5487, Celetná 1940
 - fond Baťa a.s. Zlín, sign XV, karton inv.č. 169, novostavba včetně bourání
 - fond Baťa a.s. Zlín, sign XV, karton inv.č. 174, noční výlohy a osvětlení
 NA ČR, fond Policejního ředitelství Praha, osobní spisy a přihlášky

Veškeré exponáty pocházejí ze sbírek Muzea cenných papírů.

Použité kusy: A1804, T7736, T8713, AA02934
 Fotografie a dobové materiály:
 Pohlednice Celetné ulice z roku 1899 poskytli web starapraha.cz
 Reklamní účtenky poskytli Jindřich Hůrka, Klatovy
 Kresba prodejny stereosnímku, 1865 poskytli Pavel Scheufler web scheufler.cz
 Ostatní fotografie: Otevřená encyklopedie Wikipedia a archiv autora
 Fotografie osob: NA ČR, fond Policejního ředitelství Praha II 1941-1951
 Zvláště děkuji za pomoc na tomto čísle těmto osobám: Mgr. Zeno Čizmář, Brno
 Mgr. David Valúšek (SOKa Zlín), Jitka Prajzlerová (NA ČR)

V úterý 28. července 1914 vyhlásilo Rakousko-Uhersko Srbsku válku. Na základě uzavřených dohod začala série událostí, která zatáhla většinu evropských zemí do konfliktu, později nazvaného 1. světová válka. Válka znamenala pro každou z bojujících stran nejen obrovské lidské a materiální škody, ale zejména obrovskou potřebu financovat válečné operace. K tomu účelu se otevřela stavidla státní pokladny a začalo vydávání válečných půjček. Ani Rakousko-Uhersko nezůstalo pozadu a už 1. listopadu 1914 vydává první z osmi válečných půjček. V průběhu války bylo vydáno nespočet propagačních materiálů, které měly přesvědčit obyvatele, aby podporovali válečné úsilí a kupovali válečné dluhopisy. V našich sbírkových fondech máme několik plakátů a tiskovin s těmito podpůrnými akcemi a jeden z nich obsahuje abecedu válečných půjček. Na každé písmeno německé abecedy připadá jeden obrázek. Pokračujeme v našem seriálu, kterým připomene přesně za 3 měsíce sté výročí této události. Dnes najdete pro sestavení plakátu válečné abecedy písmena S a T.

Salomon der Weise spricht:
Vergiß die Kriegsanleihe nicht!

Trabukko sind jetzt teuer sehr,
Rauch weniger und zeichne mehr!

S – Moudrý Šalomoun říká: Nezapomeň na válečnou půjčku!

T – Trabuka jsou příliš drahá, kuř méně a upisuj více!

Něco málo na vysvětlenou. Biblická postava krále Šalomouna je známá všem křesťanům, přestože šlo o Judského panovníka. Během první světové války však nevznikala rasová nenávisť mezi Němci, tu vyvolala až poválečná bída a krize, která potřebovala najít imaginárního nepřítele, který může za prohru a bídu Německa. Toho pak mistrně využil, resp. zneužil Hitler ve svém tažení proti Židům. Šalomoun jako symbol chytrosti tak byl poměrně ideální v podpoře, že by každý měl myslet na upisování půjčky. Každý rým v celé abecedě směřoval k podpoře upisování válečných půjček. Nejinak tomu bylo i u dalšího obrázku. Trabuka jsou krátké doutníky. V době války byl o tabák, stejně jako o cokoli dalšího poměrně nouze a tabák byl na příděl, proto stoupala jeho cena. Upisovatelům – kuřákům, bylo tedy doporučováno omezit kouření a dovoz drahého tabáku, který se přednostně expedoval na frontu vojákům. Peníze ušetřené na kuřivu pak plakát doporučoval investovat do půjčky.

NADAČNÍ KONTO

369 000 369 / 2010

Fio banka, a.s.